

Cseke Sándor-relikviák a színészmúzeumban

Új emléktárgyakkal, dokumentumokkal bővült a nagyváradi Varga Vilmos és Művésztársai Partiumi Színházi Gyűjtemény. A neves színész, Cseke Sándor (Nagyvárad, 1924 – Nagyvárad, 2006) relikviáit fia, Cseke Péter színművész, rendező, színigazgató adományozta a színészmúzeumnak. Az *ezerarcú Cseke* elnevezésű új múzeumi anyagot június 25-én, a Szent László Napok alkalmával mutatták be a Pavel utcai, néhány hónapja létrejött kulturális térben.

A résztvevőket **Kiss Törék Ildikó**, a Varga Vilmos és Művésztársai Partiumi Színházi Gyűjtemény alapítója köszöntötte. Elmondta: hét hónapja nyílt meg a színészmúzeum azal a céllal, hogy méltó emléket állítsanak a váradi teátrum minél több egykori jeles művészenek. Már e néhány hónap alatt is élettel telt meg a múzeum, hiszen váradi és debreceni csoportok látogatták meg, a Szacsvey Imre Általános Iskola diákjai is megismerkedtek az itt kiállított relikviákkal, mindemellett különféle kulturális eseményeket is tartottak itt. A gyűjtemény most újabb anyaggal gyarapodott. Cseke Sándor relikviáit a közkedvelt színmű-

Kiss Törék Ildikó,
Cseke Péter
és Meleg Vilmos

Cseke Péter minden alkalommal örömmel tér vissza Váradra

vész fia, Cseke Péter bocsátotta a színészmúzeum rendelkezésére. Kiss Törék Ildikó hozzáfűzte: jó érzés, ha fölsejlik egy-egy emlék, aminek jóvoltából „örvendezve újra együtt lehetünk a régi játszótársakkal”.

Cseke Péter Kossuth- és Jászai Mari-díjas színművész, rendező, a kecskeméti Katona József Nemzeti Színház igazgatója az ünnepségen megköszönte, hogy immáron szülei is bekerültek e gyűjteménybe. Szívünkben őrizhetjük Várad nagyjainak emlékét. Fontos, hadd lássák a következő nemzedékek is, milyen volt Nagyváradon a '40-es, '50-es, '60-as évek színháza. Cseke Péter köszönetet mondott Kiss Törék Ildikónak, amiért szívvel-lélelkel létrehozta e színészmúzeumot, és azóta is rengeteget tesz e csodálatos gyűjteményért. Felolvasott egy részletet a *Színpadon a két Cseke – Életutak, pályaképek* című könyvből. A kötetben található *Pályafutásom csúcsa* című írásban a leginkább táncoskomikusként ismert Cseke Sándor a Taub János által 1958-ban rendezett *A róka meg a szőlő* című

produkció emlékéét elevenítette föl, mely előadásban Aesopust, a rabszolgát játszotta, s egyik kedvence volt ez a komoly, mélyen átélt szerep.

Az ünnepélyen **Meleg Vilmos** színművész előadásában elhangzott Juhász Gyula *Várad* című verse. Befejezésül pedig a jelenlévők egy jelenetet tekinthettek meg az 1971-ben bemutatott *Csongor és Tünde* előadás televíziós felvételéből, amelyben Cseke Sándort Balga szerepében láthatta a közönség.

A Cseke Sándor-féle relikviákat mindenki kedvére megcszemlélhette. Színházi előadásokról készült fotográfiák és családi fényképek, oklevelek, emléklapok, egy festmény, egyéb értékes dokumentumok. A múltidézésben sokat segítenek a képaláírások, a pannón lévő szövegek, amelyek ismertetik Cseke Sándor életútját, olvashatunk szerepeiről, színésztársairól, az akkori színházi életről.

Íme, néhány idézet Cseke Sándortól: „Még be sem töltöttem a 18. évemet, amikor neszét vettem, hogy a Szent János (ma Ady Endre) utcai Munkásotthonba színjátszókat toboroznak. Jó hangom, hallásom volt, már akkor elég tűrhetően táncoltam, s felvettek a klub színjátszó csoportjába. Alig két év múlva, 1944 decemberében, amikor a *Mária fő-*

Cseke Sándor-relikviákkal gazdagodott a színműzeum gyűjteménye

hadnagy című operettet játszottuk, megjelent a nézőtéren a váradi színház magyar társulatának főrendezője és táncoskomikusa, Szabó Ernő, Gábor József rendező társaságában. A függöny legördülte után felkerestek az öltözőben, és megkérdezték, nem szegődnék-e el a társulathoz segédszínésznek. Igent mondtam.” Vagy: „Hívott Tompa Miklós Marosvásárhelyre, amikor egy ottani szerződés minden színész vágyálma volt, hiszen az ország legjobb színházának tartották. Hívtak Kolozsvárra is... Már-már elfogadtam az ajánlatokat, aztán mégis maradtam.” Továbbá: „Második legnagyobb szenvedélyem a családom, házam, kertem. Ez az, ami a leginkább városomhoz köt. Ezért nem próbálkoztam soha, hogy más színháznál keressek boldogulást. Nagyváradon nőttem fel, minden ideköt, nem tudom máshol elképzelni az életemet.”

S néhány életrajzi adat: „Cseke Sándor 1944. november 30-án lépett először színpadra: Halasi Gyulával a *Két kapitány* című szerepeit játszották el. Onnantól az ifjú színész mindig a kulisszák mögül figyelte az idősebb pályatársat, Szabó Ernőt, aki naturburschként szerződött a húszéves műkedvelőt oda, ahol ő maga a táncoskomikus volt. Igyekezett megtanulni, ellesni a színészetét, mert akkor az idősebb művészekről lehetett a legtöbbet megtudni a mesterségről, s nem a diploma, hanem a tehetség volt a mérvadó. A társulatnál töltött évek alatt Cseke Sándor megbecsült színésszé fejlődött. (...) Pályakezdő színész, amikor házasságot köt Riedinger Beatrixszal, művésznéven Révi Beával, aki 1949–1965 között a nagyváradi színtársulat tagja volt. 1953-ban született gyermekük, Cseke Péter (...) Második felesége Cs. Tóth-Kovács Ilona, (Nagyvárad, 1927 – Nagyvárad, 2010) színésznő, énekesnő, akivel sok operett- és prózai előadásban játszott együtt.”

Végül egy részlet Fekete Attila egyik írásából: „Cseke Sándornak ezernyi apró színészi eszköze volt az alak ábrázolásának árnyalásához, és bővérű humorával, típust teremtő készségével életet lehel a színpadi sémába. Jól emlékszem az 1944/45-ös évadra: mint kamasz diák, ott lelkesedtem a karzaton szinte minden este; csodáltam az akkori nagyokat, mindenképp Szabó Ernőt, aki egyszer csak bedobott a színpadra – szinte szó szerint – egy hirtelenszerű, vékonydongájú fiatalembert, Cseke Sándort. Akkor még nem sejtettük, azt hiszem,

(folytatás a következő oldalon)

Cseke Sándor-relikviák a színészmúzeumban

(folytatás az előző oldalról)

➤ Ő sem, hogy rövid idő alatt méltó folytatója lesz a híres nagyváradi táncoskomikus hagyományoknak. Csodaszép korszak volt ez a fiatal színész számára. Játszott és játszott estéről estére operettben és prózában, táncolt és énekelt, ontotta kivételes humorának ötletszikráit. Aztán később megdöbbenette a közönséget egy-egy óriási alakítással a prózai nagyrepertoárból... Ha feleségével végigmegy az utcán, utánafordulnak és összesúgnak a rajongók: Nézd, a Cseke! És képzeletükben forró színházi esték jelennek meg, amelyeknek Cseke Sándor volt a fénypontja!”

Megannyi érdekesség föllelhető tehát a színészmúzeumban. Aki még nem látta, mindenképpen érdemes ellátogatnia, szemlélődni.

Az ünnepségen alkalmunk volt beszélgetni Cseke Péterrel arról, hogy mit jelent neki a váradiság, valamint színházi terveiről.

– Azt szokták mondani, hogy minden út Rómába vezet. Ám én azt mondom: nekem Várad a világ közepe. Mindig nagyon nagy boldogsággal jövök ide, és mindig roppantul büszkén vállalom azt, hogy nagyváradi születésű vagyok. Az is öröm, hogy még vannak Váradon rokonaim, hozzájuk is mindig boldogan érkezem. Annak ugyancsak örvendek, hogy a színészmúzeum új lehetőségekkel, anyagokkal bővül, és remélem, minél több relikvia gyűl még össze. Boldog vagyok, hogy a szüleim itt lehetnek. Édesapám, ugye, Nagyváradi ünnepelt színésze volt. Édesanyám is nagyszerű színésznő volt, kiválóság. És most mindketten bekerültek e gyűjteménybe. Ez nekem rengeteget jelent.

– Milyen színházi munkák várnak önre? Mik a tervek az új évadra?

– Jelenleg színházi szünet van. A Kecskeméti Katona József Nemzeti Színház igazgatójaként a tizenötödik évadot kezdem hamarosan, ez a harmadik ciklus utolsó éve, 2023. január 31-ig tart. Egyelőre még nem tudom, hogy tovább pályázom-e. Nemrégiben volt egy nagy bemutatónk, a Szent Erzsébet életéről készült, *Az ég tartja a Földet – Erzsébet, a szerelem szentje* című musical, amelynek szövegkönyvét Lezsák Sándor és Zsuffa Tünde írta, Szikora Róbert komponált hozzá zenét. Nagy sikerű előadás született belőle, teli lelkeséggel, csodálatos példaképpül a mai fiataloknak. A fiataloknak meg kell mutatni a példaképeket, nem hagyni, hogy kivesszenek ezek az életünkből. Nyáron sem tétlenkedünk: a Margitszigeten lépünk föl. Több előadásunk is lesz az *Elisabeth* című musicalből, Szarvason, Békéscsabán, Szigligeten is vendégszerepelünk. A következő évad kezdő produkciója a *Kőszívű ember fiai* című Jókai Mór-regény alapján. Tizenkét előadás kerül az első félév repertoárjára. Az egyik kuriózum lesz – a *Kőszívű* mellett – a *Gianni Schicchi* című Puccini-opera. Egyebek mellett Shakespeare *Macbeth*-je, valamint Molière *Tartuffe*-je emelkedik ki a sorból. A most elmúlt évadban kipróbáltam valamit: nemcsak a színházi épületeinkben játszottunk, hanem kiléptünk a teátrum berkeiből, és a törvényszéken mutattuk be Ferdinand von Schirach *Terror* című darabját. A következő évadra egy másik olyan darabot választottam, amely szintén bíróságon játszódik: a *Tizenkét dühös ember* történetét is a kecskeméti törvényszéken mutatjuk be.

Hogy a váradi színházhoz mikor jövök legközelebb, nem tudnám megmondani. Gyermekkoromból rengeteg csodás emléket őrzök a nagyváradi színházról. 1991-ben itt rendeztem a *Páratlan párost* a nagyszerű Hajdu Gézával a főszerepben. Boldogsággal emlékszem vissza erre is, meg arra, hogy édesapámat kértem föl rá, legyen az asszisztensem. Más különben a budapesti Madách Színház sokáig műsoron tartotta Ray Cooney *Páratlan párosát*, több mint kilencszázszor játszottam benne, ott én voltam a főszereplő, John Smith. Örömteli szívvel gondolok mindezekre.

Tóth Hajnal